

Universitätsbibliothek Wuppertal

Titi Livii Patavini Historiarvm Libri Qvi Svpersvnt Omnes

Livius, Titus

Mannhemii, 1783

Epitomae librorum deperditorum (XCII - CXL)

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1333](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1333)

XCII.

CN. POMPEIUS dubio eventu cum Sertorio pugnavit, ita ut singula ex utraque parte cornua vicerint. Q. Metellus Sertorium & Perpernam cum duobus exercitibus prælio fudit: cujus victoriæ partem cupiens ferre Pompeius parum prospere pugnavit. Obsessus deinde Cluniæ Sertorius, adfiduis eruptionibus non leviora damna obsidentibus intulit. Præterea ab Curione proconsule in Thracia res gestas adversus Dardanos, & Q. Sertorii multa crudelia in suos facta continet; qui plurimos ex amicis & secum proscriptis, crimine prodicionis insimulatos, occidit.

XCIII.

P. SERVILIUS proconsul in Cilicia Isauros domuit, & aliquot urbes piratarum expugnavit. Nicomedes, Bithyniæ rex, moriens populum Romanum fecit hæredem,

regnumque ejus in provinciæ formam redactum est. Mithridates, fœdere cum Sertorio iſto, bellum populo Romano intulit. Adparatus deinde regiarum copiarum pedestrium navaliumque : & , occupata Bithynia, M. Aurelius Cotta consul ad Chalcedonem prælio a rege victus est. Resque a Pompeio & Metello adversus Sertorium gestas continet ; qui omnibus belli militiaeque artibus par fuit. Quos etiam, ab obsidione Calagurris oppidi depulsos, cœgit diversas regiones petere, Metellum ulteriorem Hispaniam, Pompeium Galliam.

XCIV.

L. LICINIUS LUCULLUS consul adversus Mithridatem equestribus præliis feliciter pugnavit, & expeditiones aliquot prosperas fecit, poscentesque pugnam milites a seditione inhibuit. Dejotarus, Gallogræciæ tetrarches, præfectos Mithridatis, bellum in Phrygia moventes, cecidit. Præterea res

a Cn. Pompeio in Hispania contra Sertorium prospere gestas continet.

XCV.

C. CURIO proconsul *Dardanos in Thracia domuit. Quatuor & septuaginta gladiatores Capuæ ex ludo Lentuli profugerunt : &, congregata servitorum ergastulorumque multitudine, Crixo & Spartaco ducibus bello excitato, Claudium Pulchrum legatum & P. Varenum prætorem prælio vicerunt. L. Lucullus proconsul ad Cyzicum urbem exercitum Mithridatis fame ferroque delevit; pulsumque Bithynia regem, variis belli ac naufragiorum casibus fractum, coëgit in Pontum profugere.*

XCVI.

Q. ARRIVS prætor *Crixum, fugitivorum ducem, cum viginti millibus hominum cecidit. Cn. Lentulus consul male adversus*

Spartacum pugnavit. Ab eodem L. Gellius consul & Q. Arrius prætor acie victi sunt. Sertorius a M. Antonio, & M. Perperna, & aliis conjuratis in convivio interfectus est, octavo ducatus sui anno: magnus dux, & adversus duos imperatores, Pompeium & Metellum, sæpe par, vel frequentius victor: ad ultimum desertus & proditus. Imperium partium ad Marcum translatum est: quem Cn. Pompeius victum captumque interfecit, ac recepit Hispanias decimo fere anno, quam cœptum erat bellum. C. Cassius proconsul & Cn. Manlius prætor male adversus Spartacum pugnaverunt: idque bellum M. Crasso prætori mandatum est.

XCVII.

M. CRASSUS prætor primum cum parte fugitivorum, quæ ex Gallis Germanisque constabat, feliciter pugnavit, cæsis hostium triginta quinque millibus, & duce eorum Granico. Cum Spartaco deinde bellavit, cæsis

cum ipso millibus sexaginta. M. Antonius prætor bellum adversus Cretenses, parum prospere susceptum, morte sua finivit. M. Lucullus proconsul Thracas subegit. L. Lucullus in Ponto adversus Mithridatem feliciter pugnavit, cæsis hostium amplius quam sexaginta millibus. M. Crassus & Cn. Pompeius consules facti (sed Pompeius, antequam quaesturam gereret, ex equite Romano) tribunitiam potestatem restituerunt. Judicia quoque per L. Aurelium Cottam prætorem ad equites Romanos translata sunt. Mithridates, desperatione rerum suarum coactus, ad Tigranem Armeniæ regem confugit.

XCVIII.

MACHARES, filius Mithridatis, Bospori rex, ab L. Lucullo in amicitiam receptus est. Cn. Lentulus & L. Gellius censores asperam censuram egerunt, quatuor & sexaginta senatu motis: a quibus, lustro condito, censa sunt civium capita quadringenta

quingenta millia. L. Metellus prætor in Sicilia adversus piratas prospere rem gessit. Templum Jovis in Capitolio, quod incendio consumptum ac refectum erat, a Q. Catulo dedicatum est. L. Lucullus in Armenia Mithridatem & Tigranem, & ingentes utriusque regis copias, pluribus præliis fudit. Q. Metellus proconsul, bello sibi adversus Cretenenses mandato, Cydoniam urbem obsedit. C. Triarius, legatus Luculli, adversus Mithridatem parum prospere pugnavit. Lucullum, ne persequeretur Mithridatem ac Tigranem, summamque victoriæ inponeret, seditio militum tenuit, quia sequi volebant: id est, quia legiones Valerianæ, impleta a se stipendia dicentes, Lucullum reliquerunt.

X C I X.

Q. METELLUS proconsul Gnossion, & Lyctum, & Cydoniam, & alias plurimas urbes expugnavit. L. Roscius tribunus plebis legem tulit, ut equitibus Romanis in theatro

quatuordecim gradus proximi adsignarentur. Cn. Pompeius, lege ad populum lata, persequi piratas jussus, qui commercium annonæ intercluserant, intra quadragesimum diem toto mari eos expulit; belloque cum iis in Cilicia confecto, acceptis in deditionem piratis agros & urbes dedit. Præterea res gestas a Q. Metello adversus Cretenses continet: & epistolas Metelli & Cn. Pompeii in vicem missas. Queritur Metellus, gloriam sibi rerum gestarum a Pompeio præcipi, qui in Cretam miserit legatum suum ad accipiendas urbium deditiones. Pompeius rationem reddit, hoc se facere debuisse.

C.

C. MANILIUS tribunus plebis magna indignatione nobilitatis legem tulit, ut Pompeio Mithridaticum bellum mandaretur. Concio ejus bona. Q. Metellus, perdomitis Cretensibus, liberæ in id tempus insulæ leges dedit. Cn. Pompeius, ad gerendum bellum

adversus Mithridatem profectus , cum rege Parthorum Phraate amicitiam renovavit , equestri prælio Mithridatem vicit. Præterea bellum inter Phraatem Parthorum regem , & Tigranem Armeniorum , ac deinde inter Tigranem filium patremque gestum , continet.

CI.

CN. P O M P E I U S Mithridatem ; nocturno prælio victum , coëgit Bosporon profugere. Tigranem in deditioem accepit , eique , ademtis Syria , Phœnice , Cilicia , regnum Armeniæ restituit. Conjuratio eorum , qui in petitione consulatus ambitus damnati erant , facta de interficiendis consulibus , oppressa est. Cn. Pompeius , quum Mithridatem persequeretur , in ultimas ignotasque gentes penetravit. Iberos Albanosque , qui transitum non dabant , prælio vicit. Præterea fugam Mithridatis per Colchos , Heniochosque , & res ab eo in Bosporo gestas continet.

CII.

CN. POMPEIUS in provincia formam Pontum redigit. Pharnaces, filius Mithridatis, bellum patri intulit. Ab eo Mithridates obsessus in regia, quum veneno sumto parum profecisset ad mortem, a milite Gallo, nomine Bitæto, a quo, ut adjuvaret se, petierat, interfectus est. Cn. Pompeius Judæos subegit: sanum eorum in Hierosolyma, inviolatum ad id tempus, cepit. L. Catilina, bis repulsam in petitione consulatus passus, cum Lentulo prætore, & Cethego, & pluribus aliis, conjuravit de cæde consulum & senatus, incendiis urbis, & obprimenda re publica; exercitu quoque in Etruria comparato. Ea conjuratio industria M. Tullii Ciceronis eruta est. Catilina urbe pulso, de reliquis conjuratis supplicium sumtum est.

CIII.

CATILINA a C. Antonio proconsule cum exercitu cæsus est. P. Clodius accusatus, quod in habitu muliebri in sacrarium, in quod virum intrare nefas est, intrasset, & uxorem maximi pontificis stuprasset, absolutus est. C. Pontinius prætor Allobrogas, qui rebellaverant, ad Solonem domuit. P. Clodius ad plebem transiit. C. Cæsar Lusitanos subegit: eoque consulatus candidato, & captante rempublicam invadere, conspiratio inter tres principes civitatis facta est, Cn. Pompeium, M. Crassum, C. Cæsarem. Leges agrariæ a Cæsare consule cum magna contentione, invito senatu, & altero consule M. Bibulo, latæ sunt. C. Antonius proconsul in Thracia parum prospere rem gessit. M. Cicero, lege a P. Clodio tribuno plebis lata, quod indemnatos cives necavisset, in exsilium missus est. Cæsar, in provinciam Galliam profectus, Helvetios, vagam gentem, domuit:

quæ, sedem quærens, per provinciam Cæsaris Narbonem iter facere volebat. Præterea situm Galliarum continet. Pompeius de liberis Mithridatis, Tigrane, & Tigranis filio, triumphavit: Magnusque a tota concione consalutatus est.

C I V.

P R I M A pars libri situm Germaniæ moresque continet. C. Cæsar, quum adversus Germanos, qui Ariovisto duce in Galliam transcendebant, exercitum duceret, rogatus ab Æduis & Sequanis, quorum ager possidebatur, trepidationem militum, propter metum novorum hostium ortam, adlocutione exercitus inhibuit, & victos prælio Germanos Gallia expulit. M. Cicero, Pompeio inter alios orante, & T. Annio Milone tribuno plebis agente, ingenii gaudio senatus æ totius Italiæ, ab exsilio reductus est. Cn. Pompeio per quinquennium annonæ cura

Tom. XII. O

mandata est. Cæsar Ambianos, Sueffiones, Veromanduos, Atrebates, Belgarum populos, quorum ingens multitudo erat, prælio victos in deditionem accepit: ac deinde contra Nervios unius civitatis cum magno discrimine pugnavit, eamque gentem delevit; quæ bellum gessit, donec ex sexaginta milibus armatorum trecenti superessent: ex sexcentis senatoribus tres tantum evaderent. Lege lata de redigenda in provinciæ formam Cypro, & publicanda pecunia regia, M. Catoni administratio ejus rei mandata est. Ptolemæus, Ægypti rex, ob injurias, quas patiebatur a suis, regno pulsus, Romam venit. C. Cæsar Venetos, gentem oceano junctam, navali prælio vicit. Præterea res a legatis ejus eadem fortuna gestas continet.

C V.

Q U M C. Catonis tribuni plebis intercessionibus comitia tollerentur, senatus vestem mutavit. M. Cato in petitione præturæ,

prælato Vatinio, repulsam tulit. Idem, quum legem inpediret, qua provinciæ consulibus in quinquennium, Pompeio Hispaniæ, Crasso Syria & Parthicum bellum, Cæsari Gallia & Germania dabantur, a C. Trebonio tribuno plebis, legis auctore, in vincula ductus est. A. Gabinius proconsul Ptolemæum reduxit in regnum Ægypti, ejecto Archelao, quem sibi regem adsciverant. Cæsar, victis Germanis in Gallia cæsisque, Rhenum transcendit, & proximam partem Germaniæ domuit: ac deinde oceano in Britanniam, primo parum prospere tempestatibus adversis, trajecit: iterum parum felicius: magnaque multitudine hostium cæsa, aliquam partem insulæ in potestatem redegit.

C VI.

JULIA Cæsaris filia, Pompeii uxor, decessit: honosque ei a populo habitus est, ut in campo Mario sepeliretur. Gallorum aliquot populi, Ambiorige duce Eburorum,

defecerunt : a quibus Cotta & Titurius , legati Cæsaris , circumventi insidiis , cum exercitu , cui præerant , cæsi sunt. Et quum aliarum quoque legionum castra obpugnata magno labore defensa essent , interque eos , qui in Nervii præerat , Q. Cicero ; ab ipso Cæsare hostes prælio fusi sunt. M. Crassus , bellum Parthis inlaturus , Euphratem fluvium transiit , victusque prælio , in quo & filius ejus cecidit , quum reliquias exercitus in collem recepisset , evocatus in colloquium ab hostibus , velut de pace acturis , quorum dux erat Surenas , comprehensus , & , ne quid vivus pateretur , repugnans interfectus est.

CVII.

C. CÆSAR, Treviris in Gallia victis , iterum in Germaniam transiit : nulloque ibi hoste invento , reversus in Galliam , Eburones & alias civitates , quæ conspiraverant , vicit , & Ambiorigem in fuga persecutus est. P. Clodii , a T. Annio Milone , candidato

consulatus, Appia via ad Bovillas occisi, corpus plebs in curia cremavit. Quum seditiones inter candidatos consulatus Hypsæum, Scipionem, & Milonem essent, qui armis ac vi contendebant; ad comprimendas eas Cn. Pompeius legatus a senatu consul tertium factus est, absens & solus, quod nulli alii umquam contigit. Quæstione decreta de morte P. Clodii, Milo iudicio damnatus in exsilium actus est. Lex lata est, ut ratio absentis Cæsaris in petitione consulatus haberetur, invito & contradicente M. Catone. Præterea res gestas a C. Cæsare adversus Gallos, qui prope universi, Vercingentorige Arverno duce, defecerunt, & laboriosas obsidiones urbium continet: inter quas Avarici Biturigum, & Gergoviæ Arvernorum.

CVIII.

C. CÆSAR Gallos ad Alestiam vicit, omnesque Galliæ civitates, quæ in armis fuerant, in deditionem accepit. C. Cassius,

quæstor M. Crassi, Parthos, qui in Syriam
 transeunderant, cecidit. In petitione consu-
 latus M. Cato repulsam tulit, creatis consu-
 libus Ser. Sulpicio, M. Marcello. C. Cæsar
 Bellovacos cum aliis Gallorum populis domuit.
 Præterea contentiones inter consules de suc-
 cessore C. Cæsari mittendo, agente in senatu
 M. Marcello consule, ut Cæsar ad petitionem
 consulatus veniret, quum is lege lata in id
 tempus consulatus provincias obtinere deberet,
 resque a M. Bibulo in Syria gestas continet.

C I X.

C A U S S Æ civilium armorum & iniuria
 referuntur, contentionesque de successore C.
 Cæsari mittendo, quum se dimissurum exer-
 citus negaret, nisi a Pompeio dimitterentur.
 Et C. Curionis tribuni plehis primum adver-
 sus Cæsarem, dein pro Cæsare actiones con-
 tinet. Quum senatusconsultum factum esset,
 ut successor Cæsari mitteretur, M. Antonio

& Q. Cassio tribunis plebis, quoniam intercessionibus id senatusconsultum inpediebant, urbe pulsus, mandatum est a senatu consulis & Cn. Pompeio, ut viderent, ne quid respublica detrimenti caperet. C. Caesar, bello inimicos persecuturus, cum exercitu in Italiam venit: Corfinium cum L. Domitio & L. Lentulo cepit, eosque dimisit. Cn. Pompeium ceterosque partium ejus Italia expulit.

CX.

C. CÆSAR Massiliam, quæ portas ipsi clauferat, obsedit: & relicta in obsidione urbis ejus legatis, C. Trebonio & D. Bruto, profectus in Hispaniam, L. Afranium & M. Petreium, legatos Cn. Pompeii, cum septem legionibus ad Ilerdam in deditioem accepit, omnesque incolumes dimisit, Varrone quoque legato Pompeii cum exercitu in potestatem suam redactò. Gaditanis civitatem dedit. Massilienses, duobus navalibus præliis victi, post longam obsidionem potestati Cæsaris se

permiserunt. C. Antonius, legatus Cæsaris, male contra Pompeianos in Illyrico rebus gestis, captus est. In quo bello Opitergini Transpadani, Cæsaris auxiliares, rate sua ab hostilibus navibus clausa, potius, quam in potestatem hostium venirent, inter se concurrentes obcubuerunt. C. Curio, legatus Cæsaris in Africa, quum prospere adversus Varum, Pompeianarum partium ducem, pugnasset, a Juba rege Mauritaniae cum exercitu cæsus est. C. Cæsar in Græciam trajecit.

C X I.

M. CÆLIUS Rufus prætor, quum seditio- nes in urbe concitaret, novarum tabularum spe plebe sollicitata, abrogato magistratu pulsus urbe, Miloni exsuli, qui fugitivorum exercitum contraxerat, se conjunxit. Uterque, quum bellum molirentur, interfecti sunt. Cleopatra, Ægypti regina, a Ptolemæo fra- tre regno pulsa est. Propter Q. Cassii præ- toris avaritiam crudelitatemque Cordubenses

in Hispania cum duabus Varianis legionibus a partibus Cæsaris defeiverunt. Cn. Pompeius, ad Dyrrachium obsessus a Cæsare, & præsidii ejus cum magna clade diversæ partis expugnatis, obsidione liberatus, translato in Thesaliam bello, apud Pharsaliam acie victus est. Cicero in castris remansit, vir nihil minus quam ad bella natus; omnibusque adversarum partium, qui se potestati victoris permiserunt, Cæsar ignovit.

CXII.

TREPIDATIO victarum partium in diversas orbis terrarum partes & fuga referuntur. Cn. Pompeius, quum Ægyptum petisset, jussu Ptolemæi regis pupilli, auctore Theodoto præceptore, cujus magna apud regem auctoritas erat, & Pothino, occisus est ab Achilla, cui id facinus erat delegatum, in navicula, antequam in terram exiret. Cornelia uxor & Sex. Pompeius filius Cypron refugerunt. Cæsar, post tertium diem insecutus,

quum ei Theodotus caput Pompeii & annulum obtulisset, & insensus est, & inlacrimavit. Sine periculo Alexandriam tumultuantem intravit. Cæsar, dictator creatus, Cleopatram in regnum Ægypti reduxit, & inferentem bellum iisdem auctoribus Ptolemæum, quibus Pompeium interfecerat, cum magno suo discrimine vicit. Ptolemæus dum fugit, in Nilo navicula subsedit. Præterea laboriosum M. Catonis in Africa per deserta cum legionibus iter, & bellum a Cn. Domitio contra Pharnacem parum prospere gestum continet.

CXIII.

CONFIRMATIS in Africa Pompeianis partibus, imperium earum P. Scipioni delatum est; Catone, cui ex æquo deferebatur imperium, cedente. Et quum de diruenda urbe Utica propter favorem civitatis ejus in Cæsarem deliberaretur, idque ne fieret, M. Cato tenuisset, Juba suadente, ut dirueretur; tutela ejus & custodia mandata est Catoni. Cn.

Pompeius Magni filius in Hispania, contractis viribus, quarum ducatum nec Afranius, nec Petreius excipere volebant, bellum adversus Cæsarem renovavit. Pharnaces, Mithridatis filius rex Ponti, sine ulla belli mora victus est. Quum seditiones Romæ a P. Dolabella tribuno plebis, legem ferente de novis tabulis, excitatæ essent, & ex ea caussa plebs tumultuaretur, inductis a M. Antonio magistro equitum in urbem militibus, octingenti e plebe caesi sunt. Cæsar veteranis cum seditione missionem postulantibus dedit: &, quum in Africam trajecisset, contra copias Jubbæ regis eum discrimine magno pugnavit.

CXIV.

BELLUM in Syria Cæcilius Bassus, eques Romanus Pompeianarum partium excitavit, relicto a legione Sex. Cæsare, quæ ad Bassum transfurat, occisoque eo. Cæsar Scipionem prætorem, Afranium, Jubamque vicit ad Thapsum, castris eorum expugnatis.

Cato, audita re, quum se percussisset Utica, &, interveniente filio, curaretur, inter ipsam curationem rescisso vulnere exspiravit, anno ætatis quadragesimo nono. Petreius Jubam seque interfecit. P. Scipio in nave circumventus honestæ mortî vocem quoque adjecit: quærentibus enim imperatorem hostibus dixit, Imperator bene se habet. Faustus & Afranius occisi. Catonis filio venia data. Brutus, legatus Cæsaris, in Gallia Bellovocas rebel-
lanes prælio vicit.

CXV.

CÆSAR quatuor triumphos duxit: ex Gallia, ex Ægypto, ex Ponto, ex Africa. Epulum & omnis generis spectacula dedit. M. Marcello consulari, senatu rogante, reditum concessit. Qui Marcellus beneficio ejus frui non potuit, a Cn. Magio Cilone cliente suo Athenis occisus. Recensum egit, quo censa civium capita centum quinquaginta millia. Profectusque in Hispaniam adversus Cn. Pom-

peium, multis utrimque expeditionibus factis,
 & aliquot urbibus expugnatis, summam victo-
 riam cum magno discrimine ad Mundam
 urbem consecutus est. Pompeius Sextus effugit.

CXVI.

C. CÆSAR ex Hispania quintum trium-
 phum egit. Et, quum plurimi maximique
 honores ei a senatu decreti essent, inter quos
 ut Pater Patriæ adpellaretur, & sacrosanctus,
 ac dictator in perpetuum esset, invidiæ caus-
 sam adversus eum præstitere, quod senatui
 deferenti hos honores, quum ante eadem Ve-
 neris Genitricis sederet, non adsurrexit: &
 quod a M. Antonio consule collega suo,
 inter Lupercos currente, diadema capiti suo
 inpositum in sella reposuit: & quod Epidio
 Marullo & Casetio Flavio tribunis plebis in-
 vidiam ei tamquam regnum adfectanti moven-
 tibus, potestas abrogata est. Ex iis causis
 conspiratione in eum facta, (cujus capita
 fuerunt M. Brutus, & C. Cassius, & ex

Cæsaris partibus D. Brutus & C. Trebonius) in Pompeii curia occisus est viginti tribus vulneribus, occupatumque ab intersectoribus ejus Capitolium. Oblivione deinde cædis ejus a senatu decreta, obsidibus Antonii & Lepidi liberis acceptis, conjurati a Capitolio descenderunt. Testamento Cæsaris hæres ex parte dimidia institutus C. Octavius sororis nepos, & in nomen adoptatus est. Cæsaris corpus, quum in campum Martium ferretur, a plebe ante rostra crematum est. Dictaturæ honos in perpetuum sublatuſ est. C. Amatiuſ, humillimæ sortis homo, qui se C. Marii filium ferebat, quum apud credulam plebem seditio- nes moveret, necatuſ est.

C X V I I.

C. OCTAVIUS Romam ex Epiro venit, (eo enim illum Cæsar præmiserat, bellum in Macedonia gesturus) ominibusque prosperis exceptuſ etiã nomen Cæsaris sumfit. In confusione rerum ac tumultu Lepidus

pontificatum maximum interceptit. Sed M. Antonius consul, quum inpotenter dominaretur, legemque de permutatione provinciarum per vim tulisset, & Cæsarem quoque, petentem, ut sibi adversus percussores, avunculi adesset, magnis injuriis adfecisset; Cæsar, & sibi, & reipublicæ vires adversus eum paraturus, deductos in colonias veteranos exciavit. Legiones quoque quarta & Martia signa ab Antonio ad Cæsarem tulerunt. Deinde & complures sævitia M. Antonii, passim in castris suis trucidati, quia & suspecti erant, ad Cæsarem desciverunt. D. Brutus, ut petenti Cisalpinam Galliam Antonio obsisteret, Mutinam cum exercitu occupavit. Præterea discursus utriusque partis virorum ad accipiendas provincias, adparatusque belli continent.

CXVIII.

M. BRUTUS in Græcia sub prætextu reipublicæ & suscepti contra M. Antonium belli exercitum, cui Vatininius præerat, cum

provincia in potestatem suam redegit. *C. Cæsari*, qui primus reipublicæ arma sumserat, prætoris imperium a senatu datum est cum consularibus ornamentis; adjectumque, ut senator esset. *M. Antonius D. Brurum Mutinæ* obsedit. Missique ad eum a senatu legati de pace parum ad eam componendam valuerunt. *Populus Romanus* saga sumsit. *M. Brutus in Epiro C. Antonium prætorem cum exercitu potestati suæ subjecit.*

C X I X.

C. TREBONIUS in Asia fraude *P. Dolabellæ* occisus est. Ob id facinus *Dolabella* hostis a senatu judicatus est. Quum *Pansa* consul male adversus *Antonium* pugnasset, *A. Hirtius* consul cum exercitu superveniens, fuis *M. Antonii* copiis, fortunam utriusque partis æquavit. Victus deinde ab *Hirtio* & *Cæsare* *Antonius* in Galliam confugit, & *M. Lepidum* cum legionibus,
quæ

quæ sub ipso erant, sibi junxit : hostisque a senatu cum omnibus, qui intra præsidia ejus essent, judicatus est. *A. Hirtius*, qui post victoriam in ipsis hostium castris ceciderat, & *C. Pansa*, e vulnere, quod in adverso prælio exceperat, defunctus, in campo *Martio* sepulti sunt. Adversus *C. Cæsarem*, qui solus e tribus ducibus supererat, parum gratus senatus fuit : qui, *D. Bruto*, obsidione *Mutinensi* a *Cæsare* liberato, honore triumphii decreto, *Cæsaris* militumque ejus mentionem non satis gratam habuit : ob quæ *C. Cæsar*, reconciliata per *M. Lepidum* cum *M. Antonio* gratia, Romam cum exercitu venit, & percussis adventu ejus iis, qui in eum iniqui erant, quum annos novemdecim haberet, consul creatus est.

CXX.

CÆSAR consul legem tulit de quæstione habenda in eos, quorum opera pater occisus esset : postulatique ea lege *M. Brutus*,

C. Cassius, D. Brutus, absentes damnati sunt. Quum M. Antonio vires Asinius quoque Pollio & Munatius Plancus, cum exercitiibus suis adjuncti ampliassent, & D. Brutus, cui senatus, ut persequeretur Antonium, mandaverat, relictus a legionibus suis, profugisset; jussu Antonii, in cujus potestatem venerat, a Capeno Sequano interfectus est. C. Cæsar pacem cum Antonio & Lepido fecit: ita ut tresviri reipublicæ constituendæ per quinquennium essent ipse, & Lepidus, & Antonius; & ut suos quisque inimicos proscriberent. In qua proscriptione plurimi equites Romani, centum triginta senatorum nomina fuerunt, & inter eos L. Paulli fratris M. Lepidi, & L. Cæsaris Antonii avunculi, & M. Ciceronis. Hujus, occisi a Popillio legionario milite, quum haberet annos sexaginta tres, caput quoque cum dextra manu in rostris positum est. Præterea res a M. Bruto in Græcia gestas continet,

C X X I.

C. *CASSIUS*, cui mandatum a senatu erat, ut *Dolabellam* hostem judicatum bello persequeretur, auctoritate reipublicæ adjutus, *Syriam* cum tribus exercitiibus, qui in eadem provincia erant, in potestatem suam redexit. *Dolabellam*, in urbe *Laodicea* obsessum, mori coegit. *M.* quoque *Bruti* jussu *C. Antonius* captus, occisus est.

C X X I I.

M. *BRUTUS* adversus *Thracas* parum prospere rem gessit; omnibusque transmarinis provinciis exercitiibusque in potestatem ejus & *C. Cassii* redactis, coierunt *Smyrnæ* uterque ad ordinanda belli futura consilia. *M. Messallæ* *Poplicolam* fratrem victum communi consilio condonaverunt.

CXXIII.

SEX. POMPEIUS, Magni filius, lectis ex Epiro proscriptis ac fugitivis, cum exercitu diu, sine ulla loci cujusquam possessione, prædatus in mari, Messanam oppidum in Sicilia primum, deinde totam provinciam occupavit: occisoque A. Pompeio Bithynico prætore, Q. Salvidienum legatum Cæsaris navali prælio vicit. Cæsar & Antonius cum exercitibus in Græciam trajecterunt, bellum contra Brutum & Cassium gesturi. Q. Cornificius in Africa T. Sextium, Cassianarum partium ducem, prælio vicit.

CXXIV.

C. Cæsar & Antonius apud Philippos vario eventu adversus Brutum & Cassium pugnaverunt, ita ut dextra utriusque cornua vincerent, & castra quoque utrimque ab iis, qui

vicerant, expugnarentur. Sed inæqualem fortunam partium mors Cassii fecit: qui, quum in eo cornu fuisset, quod pulsum erat, totum exercitum fusum ratus, mortem sibi conscivit. Altero deinde prælio victus M. Brutus & ipse vitam finivit, exorato Stratone fugæ comite, ut sibi gladium adigeret, annorum circiter quadraginta: inter quos Q. Hortensius occisus est.

CXXV.

C. CÆSAR, relicto Antonio, transmarinæ provinciæ ex parte imperium ei cessit: reversus in Italiam veteranis agros divisit. Seditiones exercitus sui, quas corrupti a Fulvia, M. Antonii uxore, milites adversus imperatorem suum concitaverant, cum gravi periculo inhibuit. L. Antonius consul, M. Antonii frater, eadem Fulvia consiliante, bellum Cæsari intulit; receptis in partes suas populis, quorum agri veteranis adsignati erant, & M. Lepido, qui custodiæ urbis

cum exercitu præerat, fuso; hostiliter in urbem intrupit.

C X X V I.

C. *CÆSAR, quum esset annorum viginti trium, obsessum in oppido Perusia L. Antonium conatumque aliquoties erumpere, & repulsum, fame coëgit in deditioem venire; ipsique & omnibus militibus ejus ignovit. Perusiam diruit. Redactisque in potestatem suam omnibus diversæ partis exercitiibus, bellum citra ullum sanguinem confecit.*

C X X V I I.

P. *ARTHI, Labieno, qui Pompeianarum partium fuerat, duce, in Syriam intruperunt: victoque Decidio Saxa, M. Antonii legato, totam eam provinciam occupaverunt. M. Antonius, quum ad bellum contra Cæsarem gerendum incitaretur, uxore Fulvia dimissa, ne concordiae ducum obstaret, pace facta cum*

Cæsare, sororem ejus Octaviam in matrimonium duxit. Q. Salvidienum, consilia nefaria contra Cæsarem molitum, indicio suo protraxit, isque damnatus mortem sibi conscivit. P. Ventidius, Antonii legatus, Parthos, prælio victos, Syria expulit, Labieno eorum duce occiso. Quum vicinus Italiae hostis Sex. Pompeius Siciliam teneret, & commercium annonæ inpediret, cum eo postulatam pacem Cæsar & Antonius fecerunt, ita ut Siciliam provinciam haberet. Præterea motus Africae & bella ibi gesta continet.

CXXVIII.

QUUM Sex. Pompeius rursus latrociniiis mare infestum redderet, nec pacem, quam acceperat, præstaret, Cæsar, necessario adversus eum bello suscepto, duobus navalibus præliis dubio eventu pugnavit. P. Ventidius, legatus M. Antonii, Parthos in Syria prælio vicit, regemque eorum occidit. Judæi

quoque a legatis Antonii subacti sunt. Præ-
terea belli Siculi adparatum continet.

C X X I X.

ADVERSUS Sex. Pompeium vario
eventu navalibus præliis pugnatum est : ita
ut ex duabus Cæsaris classibus altera , cui
Agrippa præerat , vinceret ; altera , quam
Cæsar duxerat , deleta , expositi in terram
milites in magno periculo essent. Victus de-
inde Pompeius in Siciliam profugit. M. Le-
pidus , qui ex Africa velut ad societatem
belli , contra Sex. Pompeium a Cæsare ge-
rendi , trajecerat , quum bellum Cæsari quo-
que inferret , relictus ab exercitu , abrogato
triumviratus honore , vitam inpetravit. M.
Agrippa navali corona a Cæsare donatus est :
qui honos nulli ante eum habitus erat.

CXXX.

M. ANTONIUS, dum cum Cleopatra luxuriatur, tarde Mediam ingressus, bellum cum legionibus octodecim & sexdecim millibus equitum Parthis intulit: & quum, duabus legionibus amissis, nulla re prospere cedente, retro rediret, insecutis subinde Parthis, & ingenti trepidatione, & magno totius exercitus periculo, in Armeniam reversus est, viginti & uno diebus trecenta millia fuga emensus. Circa octo millia hominum tempestatibus amisit. Tempestates quoque infestas, super tam infeliciter susceptum Parthicum bellum culpa sua passus est: quia hiemare in Armenia nolebat, dum ad Cleopatram festinat.

CXXXI.

SEX. POMPEIUS, quum in fidem M. Antonii veniret, bellum adversus eum in Asia

moliens, obpressus a legatis ejus, occisus est. Cæsar seditionem veteranorum, cum magna pernicie motam, inhibuit: Iapydas, & Dalmatas, & Pannonios subegit. Antonius Artavasdem, Armeniæ regem, fide data perductum, in vincula conjici jussit, regnumque Armeniæ filio suo, ex Cleopatra nato, dedit; quam uxoris loco, jam pridem captus amore ejus, habere cœperat.

C X X X I I .

CÆSAR in Illyrico Dalmatas domuit. Quum M. Antonius ob amorem Cleopatræ, ex qua duos filios habebat, Philadelphum & Alexandrum, neque in urbem venire vellet, neque, finito triumviratus tempore, imperium deponere, bellumque moliretur, quod urbi & Italiæ inferret, ingentibus tam navalibus quam terrestribus copiis ob hoc contractis, remissoque Octaviæ sorori Cæsaris repudio, Cæsar in Epirum cum exercitu trajecit. Pugna

deinde navales & proelia equeſtria ſecunda
Cæſaris referuntur.

CXXXIII.

M. ANTONIUS, ad Actium claſſe victus,
Alexandriam profugit; obſeſſusque a Cæſare,
in ultima rerum deſperatione, præcipue occiſæ
Cleopatræ falſo rumore inpuſſus, ſe ipſe
interfecit. Cæſar, Alexandria in poteſtatem
redacta, Cleopatra, ne in arbitrium victoris
veniret, voluntaria morte deſuncta, in urbem
reverſus, tres triumphos egit: unum ex Illy-
rico, alterum ex Actiaca victoria, tertium
de Cleopatra, inpoſito fine civilibus bellis
altero & vigefimo anno. M. Lepidus, Lepidi,
qui triumvir fuerat, filius, conjuratione con-
tra Cæſarem facta, bellum moliens, obpreſ-
ſus & occiſus eſt.

C X X X I V.

CÆSAR, rebus compositis, omnibus provinciis in certam formam redactis, Augustus quoque cognominatus est: & mensis sextilis in honorem ejus adpellatus est. Quum ille conventum Narbone ageret, census a tribus Gallis, quas Cæsar pater vicerat, actus. Bellum adversus Bastarnas, & Mæsos, & alias gentes, a M. Crasso gestum, refertur.

C X X X V.

BELLUM a M. Crasso adversus Thracas, & a Cæsare adversus Hispanos gestum refertur; & Salassi, gens Alpina, perdomiti.

C X X X V I.

RÆTIA a Ti. Nerone & Druso, Cæsaris privignis, domita. Agrippa, Cæsaris gener, mortuus; & a Druso census actus est.

CXXXVII.

CIVITATES Germaniæ, cis Rhenum & trans Rhenum positi, obpugnantur a Druso; & tumultus, qui ob censum exortus in Gallia erat, compositus. Ara Cæsari ad confluentem Araris & Rhodani dedicata, sacerdote creato C. Julio Verecundari Dubio Æduo.

CXXXVIII.

THRACES domiti a L. Pisone; item Cherusci, Tencleri, Chatti, aliæque Germanorum trans Rhenum gentes subactæ a Druso referuntur. Octavia, soror Augusti, defuncta, antea amisso filio Marcello: cujus monumenta sunt theatrum & porticus, nomine ejus dedicata.

CXXXIX.

BELLUM adversus Transrhenanas gentes

a Druso gestum refertur. In quo inter primores pugnaverunt Seneſcius & Aneſcius tribuni, ex civitate Nerviorum. Dalmatas & Pannonios Nero, frater Drusi, ſubegit. Pax cum Parthis facta eſt, ſignis a rege eorum, quæ ſub Crasso, & poſtea ſub Antonio capta erant, redditis.

C X L.

BELLUM adverſus Germanorum trans Rhenum civitates, geſtum a Druso, refertur. Ipſe ex fractura, equo ſuper crus ejus conlapſo, triceſimo die, quam id acciderat, mortuus eſt. Corpus a Nerone fratre, qui, nuncio valetudinis evocatus, raptim adcurſerat, Romam pervectum, & in C. Julii tumulo conditum. Laudatus eſt a Cæſare Augusto vitrico, & ſupremis ejus plures honores additi.